

PRIDOBIVANJE JEZIKOVNEGA ZNANJA IN ODNOSA
DO OKOLJA OB LITERARNEM BESEDILU *MADU S*
PRIJATELJI POMAGA REŠITI MORJE

Potrjeno/Accepted

8. 12. 2025

Objavljeno/Published

18. 3. 2026

MELITA ZEMLJAK JONTES & ALENKA VALH LOPERT

Univerza v Mariboru, Filozofska fakulteta, Maribor, Slovenija

KORESPONDENČNI AVTOR/CORRESPONDING AUTHOR

melita.zemljak@um.si

Abstract/Izvleček

Namen prispevka je osvetliti, kako se učenci (danes otroci, jutri odrasli) soočajo z okoljsko problematiko tukaj in zdaj ter kako komunicirajo o podnebnih/okoljskih spremembah. Jezikovno znanje in odnos do okolja pridobivajo ob literarnem besedilu *Madu in njegovi prijatelji pomagajo rešiti morje* (Gračner, 2021). Primer didaktizacije zgodbe predstavlja cilje, ki so z obravnavo ekoloških problemov (tj. onesnaženost morja) upoštevani na eni strani in jezikovnih vidikov (strokovni izrazi o ekologiji, jezikovni priročniki ...) na drugi strani.

Keywords:

slovenščina, ekološko
znanje, komuniciranje
podnebne/okoljske krize,
morje, osnovna šola.

**Acquiring Linguistic Knowledge and Environmental Attitudes through
the Literary Text *Madu and His Friends Help Save the Sea***

Ključne besede:

slovene, ecological
knowledge,
communicating the
climate/environmental
crisis, sea, primary school.

The purpose of the article is to highlight how pupils (today's children, tomorrow's adults) face current environmental issues and how they communicate about climate/environmental change. Pupils can acquire both linguistic knowledge and environmental attitudes with the help of the literary text *Madu and His Friends Help Save the Sea* (Gračner, 2021). To make optimum didactic use of the story, the lesson can take into consideration the goals of addressing ecological problems (i. e., ocean pollution), on the one hand, and linguistic aspects (professional terms from ecology), on the other.

UDK/UDC

81:502/504:37.091.3

DOI <https://doi.org/10.18690/rei.5382>

Besedilo / Text © 2026Avtor(ji) / The Author(s)

To delo je objavljeno pod licenco Creative Commons CC BY Priznanje avtorstva 4.0 Mednarodna. Uporabnikom je dovoljeno tako nekomercialno kot tudi komercialno reproduciranje, distribuiranje, dajanje v najem, javna priobčitev in predelava avtorskega dela, pod pogojem, da navedejo avtorja izvirnega dela. (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

Uvod

V sodobni družbi, ki se vse bolj sooča z okoljskimi in podnebnimi spremembami, je šola prostor, kjer se oblikujejo ključne kompetence za razumevanje tovrstnih izzivov in za soočanje z njimi. Otroci, današnji učenci (v prispevku je povsod kot generičen uporabljen moški spol, vključujoč tudi ženskega), bodo kot odrasli sprejemali odločitve, pomembne za prihodnost planeta. Zato je nujno, da šola spodbuja kritično razmišljanje, okoljsko odgovornost in zmožnost jasnega komuniciranja o okoljskih temah. Pri tem ima slovenščina kot učni predmet, zlasti pa kot učni jezik, posebno vlogo: omogoča razvijanje jezikovnih zmožnosti in spodbuja refleksijo o družbenih vprašanjih – tudi s pomočjo literarnih besedil.

Raziskava izhaja iz tematskega okvira projekta *ZELEN.KOM – Komuniciranje podnebne krize za uspešen prehod v zeleno družbo* (NOO, 3330-22-3514 (PP5), trajanje: 1. 12. 2022–30. 11. 2025, financer: Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in inovacije Republike Slovenije (*ZELEN.KOM*)); osnovnih teoretičnih vidikov ekolingvistike; komuniciranja, uspešnega glede na različne dejavnike, namen sporazumevanja, jezikovni kod; gradnikov bralne pismenosti; različnih (uspešnih) praks pridobivanja jezikovnega znanja in odnosa do okolja. Osrednji del predstavlja didaktizacija literarnega besedila *Madu in njegovi prijatelji pomagajo rešiti morje* (Gračner, 2021), ki tematizira onesnaženost morja in skupnostno iskanje rešitev, poudarja možnosti razvijanja jezikovnega znanja (npr. strokovno izrazje, iskanje informacij v priročnikih) in vzpostavljanja odnosa do narave, ob tem pa tudi oblikovanje jezika, s katerim učeči se reflektirajo in izražajo okoljsko problematiko.

Teoretični vpogled v obravnavano tematiko

V teoretičnem okviru bomo obravnavali: pismenost in gradnike bralne pismenosti; osnovna izhodišča ekolingvistike in jezik kot indikator družbenih sprememb – zeleni diskurz.

Številna znanstvena, strokovna srečanja, raziskave in druge aktivnosti, izvedene predvsem v tujini, kažejo, da je pri ozaveščanju podnebne krize ključno prav uspešno komuniciranje. Sporazumevalna zmožnost je v slovenskem prostoru opredeljevana na različne načine, skupno večini pa je, da je sporazumevalna zmožnost (Bešter Turk, 2011, str. 115) »[...] to, kar človek zna (ima na razpolago) za sporazumevanje (za opravljanje govornih dejanj) v raznih sporazumevalnih okoliščinah«. Je skupek jezikovne (slovnične, pomenoslovne, pravorečne, pravopisne), sociolingvistične in

pragmatične zmožnosti (zmožnost izbrati ustrezno jezikovno sredstvo glede na namero in okoliščine), zato je kot ena ključnih človekovih zmožnosti vključena v kurikulum za vrtce in v učne načrte posameznih učnih predmetov (zlasti slovenščine) v osnovnošolskem in srednješolskem izobraževanju, nadgradnjo pa ima tudi (vsaj) v nekaterih študijskih programih.

Bralna pismenost

Zmožnost uspešnega komuniciranja je v veliki meri odvisna od usvojene zmožnosti bralne pismenosti. Leta 2018 je bila v okviru *Ključnih kompetenc za vseživljenjsko učenje: evropski referenčni okvir* (Priporočilo, 2018) pismenost definirana poenoteno za evropski prostor:

»Pismenost je sposobnost prepoznati, razumeti, izraziti, ustvariti in razlagati koncepte, čustva, dejstva in mnenja v ustni in pisni obliki z uporabo vizualnega, zvočnega in digitalnega gradiva na vseh področjih in v vseh okoliščinah. Pomeni sposobnost uspešnega sporazumevanja in povezovanja z drugimi na ustrezen in ustvarjalen način.«

V *Nacionalni strategiji za razvoj bralne pismenosti za obdobje 2019–2030* (NACIONALNA 2019: 10) predstavljajo več vrst pismenosti, to so *matematična, naravoslovna ali digitalna, funkcionalna, informacijska in medijska*, bralna pismenost je le ena izmed teh, ki:

»[...] je stalno razvijajoča se zmožnost posameznika in posameznice za razumevanje, kritično vrednotenje in uporabo pisnih informacij. Ta zmožnost vključuje razvite bralne veščine, (kritično) razumevanje prebranega in bralno kulturo (pojmovanje branja kot vrednote in motiviranost za branje). Zato je temelj vseh drugih pismenosti in je ključna za razvijanje posameznikovih in posamezničnih sposobnosti ter njuno uspešno sodelovanje v družbi.«

Bralno pismenost opredelimo z devetimi gradniki, pri čemer je pomembno, da v izobraževalnem procesu razvijamo elemente posameznega gradnika skupaj z drugimi gradniki bralne pismenosti v povezavi s cilji in z vsebinami pri vseh predmetih oz. na vseh predmetnih področjih (Haramija, 2020, str. 2). Izpostavljamo 5. gradnik, tj. besedišče, saj se človek (večinoma) sporazumeva z besednim jezikom: razumevanje pomena besed in njihova uporaba pri sprejemanju in tvorjenju besedil; širjenje in usvajanje besedišča za uspešno branje z razumevanjem; raba jezikovnih virov in priročnikov. Jezikovni sistem ima dve vlogi: poimenovalno in urejevalno, s temeljno poimenovalno enoto leksemom (ne besedo); Vidovič Muha (2000, str. 17) izpostavlja, da je »[l]eksem kot poimenovalna enota [...] širši od besede, saj zajema tudi stalne besedne zveze«. Po Pečjak, Bucik, Peštaj, Podlessek in Pirc (2010) sodi

besedišče med ključne kognitivne dejavnike, ki neposredno napovedujejo razumevanje prebranega. Obseg besedišča napoveduje otrokovo bralno pismenost, a velja, da traja razvoj besedišča vse življenje.

Ekolingvistika – križišče jezika in ekologije

Ekolingvistika (Stibbe, 2015, str. 1) združuje področji jezika in ekologije ter raziskuje vpliv jezika na dojemanje narave in okolja. Jezik ni nevtralno orodje, temveč soustvarja družbene predstave o svetu, bodisi s krepitvijo potrošniških ideologij bodisi z oblikovanjem diskurzov, ki spodbujajo okoljsko odgovornost. Analizira jezikovne prakse, ki legitimirajo okoljsko destruktivne dejavnosti, ter razvija alternativne jezikovne strukture in zgodbe, ki prispevajo k trajnostnemu razmišljanju.

Konceptualne temelje pristopa je zasnoval (vsaj že) Einar Haugen (*The Ecology of Language*, 1972; Stibbe, 2015) z uvedbo pojma *ekologija jezika*, ki jezik umešča v njegov družbeni in naravni kontekst. Na tej osnovi Stibbe (2015, str. 7) razvije celovit metodološki okvir za analizo, presojo in preoblikovanje jezikovnih praks z ekološkega vidika.

V slovenski prostor je tovrstne pristope uvedla Jožica Čeh Steger z monografijo *Ekokritika in literarne upodobitve narave* (2015), ki (Čeh Steger, 2015, platnica):

»[...] prinaša teoretska izhodišča ekokritike, sorodnih disciplin ekološke literarne vede in reprezentacije človekovega odnosa do narave/okolja v izbrani slovenski pripovedni prozi od druge polovice 19. do sredine 20. stoletja [...]. Književnost skozi fiktivne zgodbe, posamezne žanre, refleksije, meditacije, metaforične, groteskne, simbolne, idilične, utopične in druge podobe zrcali različne koncepte narave, občutljivost ali neobčutljivost za ekološka vprašanja ter v estetsko zakodirani obliki ponuja različne možnosti preseganja v zahodni kulturi utrjenih prevladnih dualizmov (človek/narava, kultura/narava, subjekt/objekt).«

V nadaljnjih delih Čeh Steger (2024, str. 151–163) opozarja, da so podnebne spremembe poleg ekološkega problema tudi pomemben kulturni in družbeni problem, kar zahteva pozornost do okoljskih narativov v različnih družbenih sferah.

Zgodbe, po katerih živimo – strukture, ki oblikujejo realnost

Osrednji koncept ekolingvistike so t. i. *zgodbe, po katerih živimo* (Stibbe, 2015, str. 2, 6, 16). Gre za kulturno razširjene kognitivne sheme, ki strukturirajo naše mišljenje, zaznavanje in delovanje ter pomembno vplivajo na oblikovanje prevladujočih diskurzov v družbi. Stibbe (2015, str. 17) razvršča zgodbe v osem tipov, in sicer z

vidika socialnega zaznavanja (socialne kognicije), tj. je posameznikove sposobnosti razumevanja socialnega sveta in odnosov v njem, in glede na njihove jezikovne upodobitve/realizacijo:

Tabela 1

Osem oblik, ki jih zavzemajo zgodbe, in njihove jezikovne upodobitve (Stibbe, 2015, str. 17).

Tip zgodbe	Razlaga z vidika socialne kognicije. Zgodba, ki ...	Upodobitev/realizacija z vidika jezikovnih elementov:
1. Ideologija	si jo deli skupina ljudi o tem, kakšen je in kakšen naj bi bil svet;	pogovori, tj. skupek jezikovnih karakteristik, ki so značilne za neko skupino;
2. Uokvirjanje	uporabi besedišče nekega področja (okvira), da skonstruira neko drugo področje življenja;	specifične besede, ki spominjajo na okvir, področje, t. i. sprožilne besede (angl. trigger words);
3. Metafora (tip uokvirjanja)	uporabi okvir, da izrazito prikaže čisto drugačno področje življenja;	specifične besede, ki spominjajo na nek specifičen okvir, področje, t. i. sprožilne besede (angl. trigger words);
4. Vrednotenje	razpravlja, ali je neko področje dobro ali slabo;	vzorci vrednotenja, tj. jezikovni vzorci, ki predstavijo področje življenja na pozitiven ali negativen način;
5. Identiteta	predstavi vpogled v določen tip ljudi;	struktura uporabljenega jezika, ki definira karakteristike različnih tipov ljudi;
6. Prepričanje	razpravlja, ali je določen opis sveta resničen, lažen ali vprašljiv;	vzorci dejanskosti, tj. vzorec značilnosti jezika, ki opišejo svet, kot je, lažen ali vprašljiv;
7. Izpust	obravna področje življenja, nepomembno ali nevredno obravnave;	jezikovni vzorci, ki slabo predstavljajo ali izkrivljajo neko področje življenja ali njegovo ozadje;
8. Pomembnost	obravna področje življenja, pomembno in vredno obravnave.	jezikovni vzorci, ki izpostavijo neko področje življenja.

Tipologija zgodb po Stibbeju (2015) kot okvir za analizo besedila *Madu in njegovi prijatelji pomagajo rešiti morje* (Gračner, 2021): ideologija – svet je onesnažen zaradi človeške brezbržnosti; zgodba spodbuja okoljsko odgovornost, kolektivno delovanje in sožitje z naravo; uokvirjanje – otroško prijateljstvo in igra kot dostopen način za obravnavo resne okoljske teme (onesnaženje morja); metafora – morje kot skoraj živo bitje; narava ima subjektno vlogo, kar vzbuja empatijo in odgovornost; vrednotenje – jasno izražena okoljska etika prek pozitivnih in negativnih vrednotenj; identiteta – otroci, zlasti Madu, predstavljeni kot odgovorni, dejavni posamezniki – "okoljski varuhi"; prepričanje – okoljski problemi niso postavljeni pod vprašaj;

onesnaženje je dejstvo, ki zahteva ukrepanje; izpust – narava je v ospredju, izpuščena pa je sistemska odgovornost (industrija, politika); pomembnost – zgodba poudarja varovanje narave, skupnosti in aktivnega državljanstva kot ključne vrednote za prihodnost.

Ekolingvistika in pouk jezika – pedagoški potenciali

V številnih raziskavah je poudarjen pedagoški potencial ekolingvistike, zlasti v kontekstu vključevanja okoljskih vsebin v pouk jezika, kar je vplivalo na razmišljanje o obravnavani problematiki tudi v slovenskem šolskem sistemu in možnostih njene didaktizacije za pričujoči prispevek. Luardini in Sujijani (2018) izpostavita pomen vključevanja lokalnih vsebin v učne načrte in opolnomočenje učiteljev. Prednosti uvedbe ekolingvistike sta po njunem tako dve: jezikovna (učenje v znanem okolju, višja motivacija, ohranjanje jezika in kulture) in ekološka (spodbujanje okoljskega zavedanja). Neves idr. (2020) so pri pouku v 4. razredu OŠ uporabili otroško literaturo z ekološko tematiko ter ugotovili napredek v besednem zakladu, rabi znanstvenih izrazov in razumevanju ekoloških konceptov. Damico idr. (2020) ponujajo model za razvoj podnebne pismenosti z analizo zgodb in osnovnimi vprašanji kritične pismenosti (npr. *Komu zgodba (ne) koristi?*). Učitelji s tem postajajo usmerjevalci pri razvijanju podnebne pravičnosti. Cencič in Horvat (2021) opozorita na pomen učenja izven učilnic, zlasti na prehodu iz vrta v šolo, na medpredmetno povezovanje in dneve dejavnosti ter šolo v naravi, ki jih predvidevajo učni načrti. Roe idr. (2023) poudarijo, da ekolingvistika presega akademske kroge, saj je razumevanje odnosa med jezikom, naravo in družbo ključno. Ponujajo pet tehnik za analizo besedil, vključno s prepoznavanjem govorcev, metafor ter pojmov ekocentrizem in antropocentrizem. Ekasiwi in Bram (2023) ugotavljata pomanjkanje ekolingvističnih vsebin v srednješolskih učbenikih angleščine, kar predstavlja neizkoriščen potencial za okoljsko vzgojo. Svobodová (2023) potrjuje, da aktivnosti v naravi pozitivno vplivajo na okoljsko pismenost učencev. Skupna ugotovitev raziskav je, da ima ekolingvistika pomembno vlogo pri razvoju okoljsko ozaveščenih in jezikovno suverenih učencev.

Zeleni diskurz – jezik kot indikator družbenih sprememb

Kulturnoekološko funkcijo književnosti z medsebojno prepletenimi vlogami, torej s kulturnokritičnim metadiskurzom, z imaginativnim protidiskurzom in z reintegrativnim interdiskurzom, teoretično in s konkretnimi primeri literarnih besedil natančno predstavlja Čeh Steger (2015, str. 95–99). O okoljskem diskurzu

pišeta tudi Stramljič Breznik in Plemenitaš (2023, str. 133–139), opozarjata na kritično funkcijo jezika pri odzivanju na družbeno-ekološke izzive, kot so podnebne spremembe, onesnaževanje in izguba biotske raznovrstnosti. Jezik postaja hkrati orodje za ozaveščanje in za manipulacijo – kar zahteva razvijanje kritične ekolingvistične pismenosti. Kot protiutež okoljskim in podnebnim spremembam se postavlja potreba po spremenjenem človekovem odnosu do okolja in potreba po vse večji povezanosti z naravo, od katere so ljudje danes vse preveč odtujeni (Evropska komisija, 2022, str. 29).

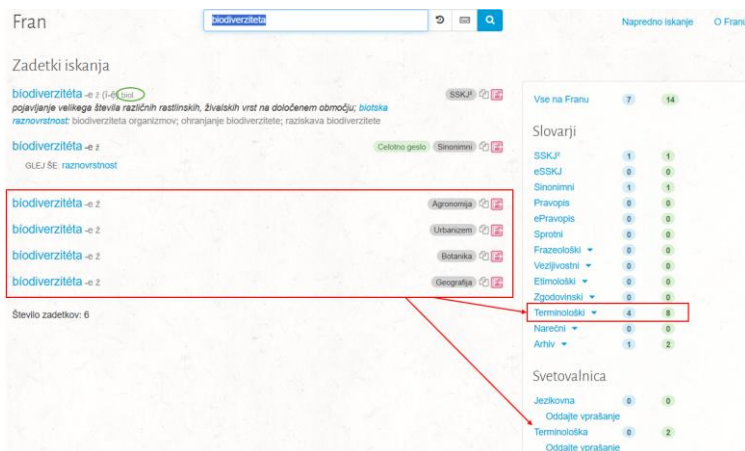
Preplet pedagoškega (tj. usvajanja strokovnega izrazja in zgodnjega ozaveščanja o naravi) in jezikoslovnega vidika (tj. teoretične podlage in usmeritve za dosledno, normativno rabo strokovnega izrazja) z namenom kritične refleksije jezikovne norme ter vertikalne povezanosti med teorijo in prakso pri izgradnji učinkovite trajnostne okoljske komunikacije ter družbene odgovornosti v prispevku prikažeta tudi Valh Lopert in Zemljak Jontes (2025, str. 401–446). Ob primeru čebelarске terminologije podata aktivnosti za usvajanje besedišča (terminologije) pri delu s predšolskimi otroki; pregled terminološkega kvalifikatorja *čebelarški v Slovarju slovenskega knjižnega jezika*², v *Slovenskem pravopisu* in *Čebelarščem terminološkem slovarju* ter opozorita na pravopisne težave.

Za vsakdanjo rabo je dobrodošel glosar terminov o podnebnih spremembah *Climate change: key terms in 23 languages* (Leta 2011 ga je izdal prevajalski oddelek Sveta EU.). Glosar vsebuje ključne izraze o podnebnih spremembah ter njihove prevode v (takrat) 23 uradnih jezikih EU. Gre za izraze, povezane s podnebjem v političnih in regulativnih besedilih EU, izhajajoč predvsem iz angleščine, ki se prej niso uporabljali v drugih jezikih EU.

Eden izmed ključnih ciljev projekta *ZELEN.KOM* je skrb za terminologijo. Kot rezultat je nastal *Glosar* z vključenimi 100 eno- in večbesednimi termini (*GLOSAR*). Ti predstavljajo smiselno izhodišče pri iskanju pomena termina, v drugih priročnikih pa tudi terminološke rabe (npr. na portalu *Fran.si* (*Fran*): v *SSKJ²* (*SLOVAR*), v terminoloških slovarjih, *Terminološki svetovalnici*, v slovarjih na portalu *Termania*).

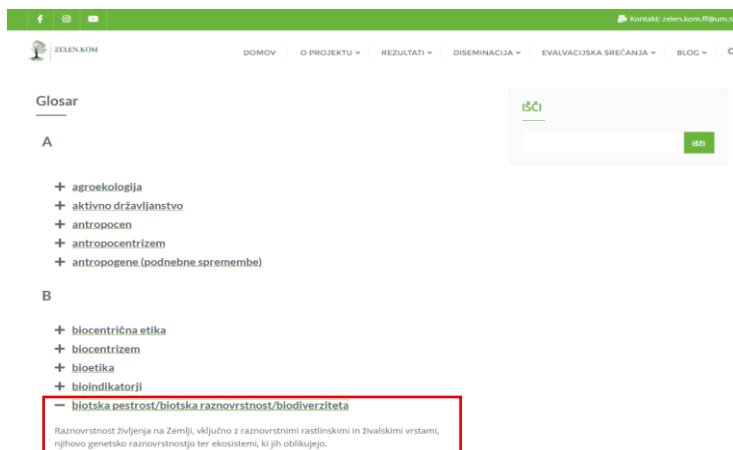
Slika 1

Termin biodiverziteteta v Glosarju projekta ZELEN.KOM

Slika 2

Termin biodiverziteteta v splošnih in terminoloških slovarjih na spletnem portalu Fran

Empirični del

V empiričnem delu bomo predstavili: obravnavo terminologije ob primeru literarnega besedila; gradivo *Madu s prijatelji pomaga rešiti morje* (Gračner, 2021); namen in metode dela, ciljno skupino; izvedbene cilje izdelanega gradiva; didaktizacijo izbranega besedila.

Obravnava terminologije ob primeru izbranega literarnega besedila

Obravnava terminologije ob primeru literarnega besedila *Madu s prijatelji pomaga rešiti morje* (Gračner, 2021) je bila v šolskem letu 2024/2025 že predstavljena okviru 8-urnega Programa profesionalnega usposabljanja (PPU) *Kam nas lahko pripeljejo zgodbe za čas podnebne krize?*, razpisanega v katalogu KATIS, in sicer na Filozofski fakulteti Univerze v Mariboru. Obravnava terminologije je bila izvedena kot 2-urni sklop z naslovom *Kako s komunikacijo očistiti morje?* in je bila namenjena učiteljem v osnovni šoli in učiteljem splošnoizobraževalnih predmetov v strokovni oz. poklicni šoli ter gimnaziji. Učitelji so izrazili potrebo po tovrstnih ciljno usmerjenih gradivih, sklop PPU-ja pa so s predlogom didaktizacije ocenili kot zelo dober in uporaben.

Gradivo

Avtorica Maja Gračner je rojena v Sloveniji, kjer je tudi doktorirala iz biologije, nato pa se je preselila v Čile, kjer nadaljuje svojo raziskovalno pot, sicer pa tudi poučuje naravoslovje. Svoje strokovno znanje prenaša tudi na otroke, s pravljicami in pesmimi (tudi uglasbenimi), nastajajočimi na osnovi avtoričine predanosti varstvu okolja, vse v povezavi s potovanji s svojim kužkom Madujem. Otrokom skuša približati naravoslovje (*Založba*):

»[...] hkrati pa zbujajo željo po raziskovanju na zanimiv, igriv in kreativen način. V pravljicah predstavlja različne naravoslovne teme ter tehnike in pripomočke pri naravoslovnem raziskovanju, ki jih obogati s pesmicami, ki dodatno pomagajo pri usvajanju novega besedišča.«

Objavila je zbirko štirih zgodb v obliki slikanic, v katerih sta glavna junaka deklica Ota in njen psiček Madu: *Madu in boljša družina* (2021), *Madu s prijatelji pomaga rešiti morje* (2021), *Madu spozna koronavirus* (2021) in *Madu obišče jamo* (2022). Vse štiri knjige so dostopne tudi kot elektronski viri oz. zvočne knjige. Dela so bila najprej objavljena v španščini, nato pa je bila zbirka *Madujeve dogodivščine* izdana tudi v slovenskem jeziku. Kljub temu da so besedila namenjena mlajšim, so ravno takšne *zgodbe* tiste, s katerimi lahko nagovarjamo ciljne skupine katere koli starosti.

Namen in metode dela, ciljna skupina

Izpostavljena bo aktualna tema povezanosti narave in jezika v človekovem vsakdanu s poudarkom na pomembni vzpostavitvi ustreznega odnosa do morja, vodá nasploh, že od predšolske, še posebej pa osnovnošolske dobe. Tema je namreč ključna za uzaveščanje pomena strokovnega izrazja v jeziku, usmerjeno od predšolskega do univerzitetnega izobraževanja s ciljem vzpostavitve ustreznega strokovnega jezika.

Na osnovi zastavljenih raziskovalnih vprašanj je namen prispevka: predstaviti vlogo jezika (z izborom besed in načinom komuniciranja lahko okoljsko tematiko, varstvo okolja, posebej morja, predstavimo ne le kot pereč problem, ampak lahko z njim pripomoremo k reševanju/rešitvi okoljskih problemov); predstaviti uporabnost različnih jezikovnih virov (pravopisa; splošnih enojezičnih slovarjev, spletišča *Fran.si*, terminoloških slovarjev (na spletiščih *Fran.si* in *Termania.net*)); predstaviti uporabnost drugih, spletnih in knjižnih, virov za ozaveščanje o možnih rešitvah z vidika posameznika : skupnosti in lokalnega : globalnemu.

V raziskavi so bile uporabljene naslednje metode: deskriptivna metoda za predstavitev projekta *ZELEN.KOM*, gradnikov bralne pismenosti, ekolingvistike, zelenega diskurza, gradiva, značilnosti in pomena slovenskega strokovnega jezika v splošnih normativnih slovarskih priročnikih na portalih *Franček* in *Fran* v teoretičnem (in deloma empiričnem) delu prispevka; študija primera za prikaz možnosti za usvajanje strokovnega izrazja, povezanega z naravo in s trajnostnim razvojem, s čimer se krepi identifikacija z naravo in želja po njenem varovanju, kar je temelj učinkovite okoljske komunikacije z analizo gradiva in sintezo ugotovitev že od predšolskega obdobja.

Gračner literarnega dela ne opredeljuje (zgolj) za določeno starostno obdobje, je pa na spletni strani Založbe Obzorja Maribor (kjer je delo izšlo) uvrščeno v literaturo za otroke v starosti od 5 do 9 let. Glede na količino besedila v literarnem delu, zastopanost raznovrstnega, zahtevnejšega besedišča in glede na zapletenost stavčnih struktur v povedih lahko ciljno skupino predstavljajo tudi mladi drugega ali tretjega vzgojno-izobraževalnega obdobja osnovne šole. S tem namenom so bile pripravljene tudi aktivnosti, s pomočjo katerih lahko učitelji prilagajajo zahtevnost obravnave okoljske problematike.

Izvedbeni cilji izdelanega gradiva

Zastavljenih je bilo osem izvedbenih ciljev, pri katerih učenci:

- 1: na osnovi lastnih poletnih prostočasnih aktivnosti prepoznavajo in ozaveščajo številne danosti v različnih okoljih na Zemlji;
- 2: ob predvajanju skladbe Vile Eksene z naslovom *Náš planet* izluščijo ključne besede oz. besedne zveze *zrak*, *gozdovi*, *voda*, *reke*, *gore*, *morja*, *modri planet* in jih pojasnijo. Prav tako prepoznajo nevarnosti, grozeče planetu Zemlja: onesnaženost zraka, preveč smeti ...;
- 3: na osnovi enobesednega termina *planet* in besednozveznega termina *modri planet* spoznajo spletna portala *Franček* in *Fran* ter pojasnijo oba termina;

- 4: na osnovi definicije o vodi uzavestijo pomen te za planet Zemlja;
- 5: spoznajo zgodbo *Madu s prijatelji pomaga rešiti morje* (Gračner, 2021) in se seznanijo s težavami morskih živali, rastlin zaradi onesnaževanja morja (in voda nasploh: plastične mreže, plastične vrečke, plastika, ki jo živali pojedjo);
- 6: pri delu v skupinah z besedili o onesnaženosti okolja iz različnih medijev spoznavaajo sebi bližje okolje (Jadransko morje, reka Mura) in tudi širše (oceani sploh);
- 7: pri delu v skupinah z besedili o onesnaženosti okolja oblikujejo smernice za rešitev omenjene problematike;
- 8: pri delu v skupinah z besedili o onesnaženosti okolja oblikujejo aktivnosti tako z vidika posameznika kot skupnosti ter jih ponotranjijo.

Didaktizacija besedila

Delo je namenoma zastavljeno po ciljih, korakih, in ne kot učna ura s klasično pripravo na pouk. Tako je učitelju morda lažje katerega od osmih ciljev izpustiti, ga skržiti ali razširiti, morda zamenjati njihovo zaporedje.

Uvodna motivacija (cilja 1–2)

Sestavljajo jo štirje koraki:

1: Prepoznavanje poletnih prostočasnih aktivnosti

Učenci od doma prinesejo vsak po eno fotografijo svoje najljubše aktivnosti med zadnjimi poletnimi počitnicami. Ob prihodu v razred jo pritrdijo na za to vnaprej pripravljen prostor (magnetna tabla/plakat/stranska tabla ipd.). Ogledajo si fotografije sošolcev.

2: Prepoznavanje aktivnosti v različnih okoljih

Učitelj na podlagi fotografij učencev vodi pogovor o okoljih, v katerih so potekale poletne prostočasne aktivnosti učencev: doma (v hiši/bloku ipd.), na dopustu (na morju/v gorah/v gozdu/v mestu ipd.). Na tablo sproti zapisuje poimenovanja različnih okolij.

3: Prepoznavanje aktivnosti v različnih časih

Učitelj izpostavi različnost preživljanja prostega časa glede na letni čas. S pomočjo vodenega pogovora učenci primerjajo prostočasne aktivnosti glede na letni čas (poletje : jesen, zima, pomlad) ter jih povezujejo z različnimi okolji.

4: Prepoznavanje okolij v skladbi

Učitelj pred predvajanjem skladbe *Naš planet (VILA)* učence usmeri k aktivnemu poslušanju besed o okoljih. Učenci si jih med poslušanjem zapišejo v zvezek.

Po predvajani skladbi skupaj: izpostavijo ključne besede oz. besedne zveze in jih pojasnijo: zrak, gozdovi, voda, reke, gore, morja, modri planet; pogovorijo se o vsem, kar se z okolji dogaja, in kaj se dogaja z Zemljo kot s celoto, s planetom (onesnažen zrak; preveč je smeti; Zemlja trpi: »Vidimo, da zares / tvoje srce trpi.«, »Vem, da te to boli, / za gozdove te skrbi.«; izpostavijo poosebitve: »Reke, gore, morja, / duša so tega sveta. Vsaka rastlina ima / svoje srce.«, »Voda je naše zlato / ...«).

Spoznavanje s spletnima portaloma *Franček* in *Fran* ob terminu *planet* in ob besednozveznem terminu *modri planet* (cilj 3)

Učitelj izpostavi besedno zvezo *modri planet*. Učenci na spletnih portalih *Franček* in *Fran* poiščejo:

- pomen besede *planet*:

Slika 3

Pomen besede planet na spletnem portalu Franček

The screenshot shows the website 'FRANČEK' with a search bar and navigation icons. The main content area displays a row of planet images (Earth, Moon, Mars, etc.) and a search result for the word 'planet'. The result is divided into two sections: '1. ASTRONOMIJA' and '2. EKSPRESIVNO'. The 'ASTRONOMIJA' section defines a planet as a celestial body orbiting the Sun and lists examples like 'majhen, velik planet' and 'lega, gibanje planetov'. The 'EKSPRESIVNO' section defines a planet as a celestial body and lists examples like 'naš planet postaja prenaseljen' and 'trdne vezi priklepajo človeštvo k rodnemu planetu'. A note at the bottom states that the definition is based on the SSKJ2 dictionary.

FRANČEK

srednja šola Prijava

Kaj pomeni beseda planet?

- 1. ASTRONOMIJA** nebesno telo, ki kroži okoli Sonca in ne seva lastne svetlobe, premičnica
raziskovati planete
majhen, velik planet
lega, gibanje planetov
- 2. EKSPRESIVNO** nebesno telo, navadno zemlja
naš planet postaja prenaseljen
trdne vezi priklepajo človeštvo k rodnemu planetu

 Ta opis je narejen na podlagi SSKJ2 – Slovarja slovenskega knjižnega jezika (2. izdaja), ki si ga lahko ogledaš na Franu.

Pomen **Sopomenke** **Pregibanje** **Izgovor**
Frazemi **Narečja** **Izvor** **Zgodovina**

Kje je kaj v slovnici?
Fran
Jezikovna svetovalnica

– izvor besede *planet*:

Slika 4

Izvor besede *planet* na spletnem portalu Franček

The screenshot shows the 'FRANČEK' website interface. The main content area is titled 'Od kod izvira beseda **planet**?'. It explains that the word is of foreign origin and provides a historical context: in the 16th century, it was borrowed from German 'Planet' and French 'planète', which in turn came from the Latin 'planēta', derived from the Greek 'ἀστὴρ' (aster), meaning 'star'. It also notes that 'planet' in the modern sense refers to celestial bodies that do not have a permanent place, unlike stars.

On the right side, there is a navigation menu with icons and labels: Pomen (Meaning), Sopomenke (Synonyms), Pregibanje (Inflection), Izgovor (Pronunciation), Frazezi (Phrases), Narečja (Dialects), Izvor (Origin), and Zgodovina (History). Below this menu, there is a section titled 'Kje je kaj v slovnici?' (Where is what in the dictionary?) with a search bar and a link to 'Jezikovna svetovalnica' (Language advice).

– zgodovino besede *planet*:

Slika 5:

Zgodovina besede *planet* na spletnem portalu Franček

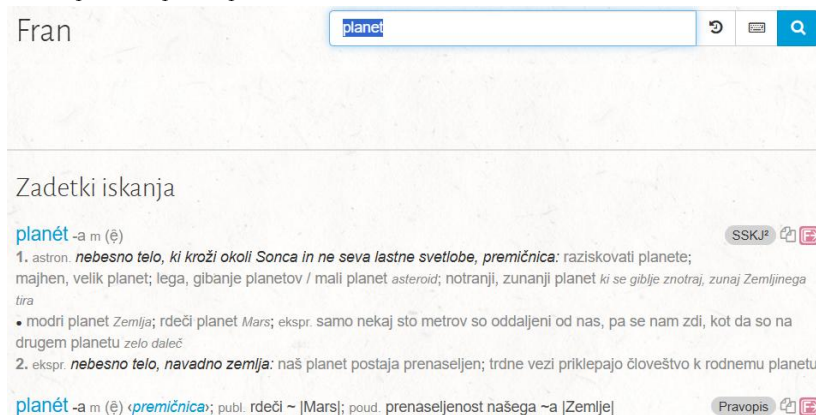
The screenshot shows the 'FRANČEK' website interface. The main content area is titled 'Od kdaj uporabljamo besedo **planet** v knjižnem jeziku?'. It provides a detailed history of the word, starting with its first appearance in Slovenian literature in 1557, as noted by Primož Trubar in his work 'Ta prvi deli tiga Noviga testamenta'. It mentions that the word was used in the 16th century and that its use was described in the Slovenian dictionary by Janez Svetokriški.

The text continues with a quote from the Slovenian dictionary: 'planet -a m. **premično nebesno telo**. Daniza je ta ner sfetejši v' mej fvejdamy, inu fonze v' mej Planeti or. mn. (III, 283) | Archimedes je bil sarifal tu veliku nesmernu Nebu s'všemij svesdamij, inu Planēti or. mn. (I/1, 117) – lat. *planēta* 'planet, zvezda premična' – gr. (ἀστὴρ) *astēr* 'star'.

It also mentions that the word was used in the Slovenian dictionary by Janez Svetokriški and that it was translated into German by Maks Pleteršnik in his Slovenian-German dictionary. The text concludes with a note that the word 'planet' is derived from the Greek 'ἀστὴρ' (aster), meaning 'star'.

On the right side, there is a navigation menu with icons and labels: Pomen (Meaning), Sopomenke (Synonyms), Pregibanje (Inflection), Izgovor (Pronunciation), Frazezi (Phrases), Narečja (Dialects), Izvor (Origin), and Zgodovina (History). Below this menu, there is a section titled 'Kje je kaj v slovnici?' (Where is what in the dictionary?) with a search bar and a link to 'Jezikovna svetovalnica' (Language advice).

- pomensko povezavo besede *planet* z besedno zvezo *modri planet* (v frazeološkem gnezdu):

Slika 6*Pomen besede planet na spletnem portalu Fran*

Uzaveščanje pomena vode za planet Zemlja (cilj 4)

Učitelj na tablo projicira del besedila o vodi in ob tem utemelji poimenovanje *modri planet*. Skupaj z učenci izpostavi pomen vode za planet.

Slika 7*Voda (Šorgo idr. 2002: 41)*

VODA

Zemlja je pravzaprav - ocean

Planet Zemlja je radoživa, morda edinstvena in zato osamljena vodna kapljica v vesolju. Zato bi Zemljo pravzaprav morali imenovati Ocean ali Vodni planet.

Voda je lahko v tekočem, trdnem in plinastem agregatnem stanju. Prevladuje tekoča slana voda oceanov in morij, kot celinsko vodovje pa je voda prisotna še na kopnem. Svetovno morje prekriva kar 71 % Zemljine površine. Najgloblji morski jarki sežejo veliko globlje pod morsko gladino, kot se nad njo pne najvišja gora sveta. Vzhodno od Japonske je namreč Tihi ocean globok 11 035 m, Mount Everest pa je visok le 8 848 m. Količina slane morske vode je 10 000-krat večja, kot je vode v vseh rekah in jezerih skupaj. Večina sladke vode je zaledenela na polih, nekaj pa je globoko pod zemeljskim površjem. Tako je za vse večje potrebe sodobnega človeštva in drugih živij bitij na razpolago le okoli en odstotek vseh sladkih voda. Nahaja se v jezerih, tik pod zemeljskim površjem in v tekočih vodah.

Spoznavanje zgodbe biologinje dr. Maje Gračner *Madu s prijatelji pomaga rešiti morje* (2021) in seznanjanje s težavami morskih živali in rastlin zaradi onesnaževanja morja (cilj 5)

Učitelj z učenci sede v krog, na glas prebere slikanico *Madu s prijatelji pomaga rešiti morje* (Gračner, 2021). Ob tem je pozoren, da vsi vidijo tudi ilustracije.

Sledi vodeni pogovor o vsem, kar se v zgodbi dogaja (dežuje, zato pobira odpadke, ob lepem vremenu opazuje sinjega kita, spozna druge morske živali, sreča se z morskovo levinjo), učence seznanja s težavami morskih živali in rastlin zaradi onesnaževanja, pripravi se načrt, kako rešiti morje.

Učitelj posebej izpostavi problematiko onesnaženja morja s plastiko: plastične mreže, plastične vrečke in drugi plastični izdelki, plastika, ki jo živali pojedjo (»Velikokrat pristanejo v naših želodčkih, saj jih zamenjamo za hrano. Veliko živali ne preživi, saj plastika poškoduje želodčke, ker ne moremo prebaviti teh odpadkov.« (Gračner, 2021)).

Slika 8

Madu s prijatelji pomaga rešiti morje (Gračner, 2021, str. [15–16])

Slika 9

Madu s prijatelji pomaga rešiti morje (Gračner, 2021, str. [17–18])

»Ne, ne bo se uredilo!« v joku zakriči Nara. »Poglejta, to je Bizo!« reče in jima pokaže fotografijo. »Nikoli več se ne bova igrala skupaj!« in plane v jok.

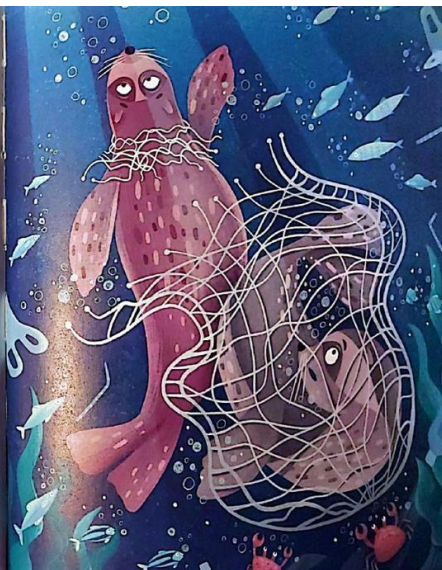
Čez nekaj trenutkov nadaljuje: »In poglejta, kako sta onesnažena otok in morje. Z Bizom sva se igrala in iskala hrano, ko sva se kar naenkrat ujela v plastično mrežo. Bizo je ostal ujet v plastično mrežo globoko pod morjem, saj ga nismo uspeli rešiti. Jaz sem se rešila, vendar je velik del plastične mreže ostal okoli mojega vratu. Jaz sem rasla, plastična mreža pa ne. Zato se je zajedla globoko v kožo mojega vratu. To se je zgodilo pred enim letom.«

Obrise si solze in nadaljuje: »Vendar Bizo ni edini, ki je umrl. In niso krive le plastične mreže. Plastične vrečke in ostali plastični izdelki ostanejo nespremenjeni zelo veliko let, preden razpadejo. Velikokrat pristanejo v naših želodčkih, saj jih zamenjamo za hrano.

Veliko živali ne preživi, saj plastika poškoduje želodčke, ker ne moremo prebaviti teh odpadkov.

Ali pa se plastične mreže zarežejo globoko okoli naših nog, vratu, plavuti ali peruti, kar onemogoča gibanje in tako iskanje hrane.«

Madu in Oto v tišini poslušata Narino zgodbo. Tudi morske ptice, ki so Madu in Oto spremljale na otok morskih levov, se strinjajo, da morje postaja neznano in nevarno domovanje.

Ozaveščanje o možnih rešitvah – globalno : lokalno, skupnost : posameznik (cilja 6–7)

Eden izmed učencev še enkrat prebere načrt, kako rešiti morje (Gračner, 2021, str. [19]), skupaj se pogovorijo o možnostih, ponujenih v zgodbi (skulptura iz odpadkov na morski obali, na vidna mesta prilepljene prošnje morskih živali).

Učitelj izpostavi, da najdemo napotke za reševanje problematike tudi v drugem gradivu. Učenci se razdelijo v več skupin in iz izbranih gradiv s pomočjo delovnih listov poiščejo podane možnosti rešitev. Razmislijo, ali je te možnosti mogoče uporabiti tudi v domačem okolju in kako ukrepati kot posameznik, ne glede na starost, ali kot skupnost.

Pripravljeni predlogi nalog za delo v skupinah:

1. skupina

Slika 10

Naloga 1. skupine

Vir	
Greta Osredkar, Matej Lavrenčič, 2019: 12 korakov za okolje za velike spremembe z malimi dejanji. Ljubljana: Založba Vida.	
Možnosti rešitev, napotki	Kako pa doma? Posameznik in/ali skupnost?
Kaj uporabnega še najdem:	

2. skupina

Slika 11

Naloga 2. skupine

Vir	
Mikroplastika (TV Koper, 5. 5. 2018): – video prispevek: https://www.facebook.com/tvkoper/videos/mikroplastika/10155526097458008/	
Možnosti rešitev, napotki	Kako pa doma? Posameznik in/ali skupnost?
Kaj uporabnega še najdem:	

3. skupina

Slika 12*Naloga 3. skupine*

Vir	
Snaga, d. o. o. – spletna stran: https://www.snaga-mb.si/objava/388708	
Možnosti rešitev, napotki	Kako pa doma? Posameznik in/ali skupnost?
Kaj uporabnega še najdem:	

4. skupina

Slika 13*Naloga 4. skupine*

Vir	
Jadransko morje ni tako čisto, kot mislimo: eno najbolj onesnaženih s plastiko – prispevek: https://www.casazemlja.si/podnebne-spremembe/nase-morje-ni-tako-cisto-kot-mislamo-jadransko-morje-med-najbolj-onesnazenimi-morji.html	
Možnosti rešitev, napotki	Kako pa doma? Posameznik in/ali skupnost?
Kaj uporabnega še najdem:	

5. skupina

Slika 14

Naloga 5. skupine

Vir	
Plastika v oceanih: dejstva, posledice in novi predpisi EU – prispevek: https://www.europarl.europa.eu/news/sl/headlines/society/20181005STO15110/plastika-v-oceanih-dejstva-posledice-in-novi-predpisi-eu	
Možnosti rešitev, napotki	Kako pa doma? Posameznik in/ali skupnost?
Kaj uporabnega še najdem:	

6. skupina

O ugotovitvah poročajo sošolcem.

Slika 15

Naloga 6. skupine

Vir	
Svetovna prvaka na naravoslovnem tekmovanju – prispevek: https://www.24ur.com/novice/preverjeno/svetovna-prvaka-v-naravoznanstvenem-tekmovanju.html ; Rezultati vsebnosti mikroplastike v ribah porečja Mure vse popolnoma osupnili. Največ delcev so vsebovale ribe iz Krapja. – prispevek: https://www.prlekija-on.net/lokalno/28573/rezultati-vsebnosti-mikroplastike-v-ribah-porecja-mure-vse-popolnoma-osupnili-najvec-delcev-so-vsebovale-ribe-iz-krapja.html	
Možnosti rešitev, napotki	Kako pa doma? Posameznik in/ali skupnost?
Kaj uporabnega še najdem:	

Ozaveščanje skrbi za zdravo okolje (cilj 8)

Učitelj ponovno predvaja skladbo *Naš planet (VIL4)* in skupaj z učenci sklène, da je treba: spoštovati naš planet in ga čuvati; se močno zavedati, da nas Zemlja sliši; nekaj *narediti*: posaditi drevo, pobrati smeti, ne pustiti, da gozd gori; verjeti, da zmoremo nekaj narediti *skupaj*; verjeti, da zmore biti *vsak od nas* junak, ki se bori za naravo.

Sklep

Okri (po Stibbe, 2015, str. 1) piše: »Zgodbe so prikriti vir načel: spremeni zgodbe, po katerih se posamezniki ali narodi ravnaajo, in boš spremenil posameznike in narode same.« V tem duhu ekolingvistika ni le akademska veda, temveč orodje za spremembo mišljenja, jezika in končno – delovanja. S prepoznavanjem in širjenjem zgodb, ki krepijo zavest o soodvisnosti ljudi in narave, lahko jezik postane ključno orodje za ohranjanje življenja.

V priročniku o poučevanju podnebnih sprememb mladostnikov, o branju, pisanju in ustvarjanju sprememb – *Teaching Climate Change to Adolescents Reading, Writing, and Making a Difference* – (Beach, R., Share, J., Webb, A., 2017, prvo poglavje; prevod avtorici prispevka) se nagovarjajo učitelji ("mi") sicer angleškega jezika in književnosti v srednjih šolah, vendar zapisano velja tudi – ali celo predvsem – za učitelje materinščine, zato naj s to mislijo sklenemo prispevek:

»Mi in naši učenci lahko nekaj spremenimo in to tudi moramo. Imamo priložnost in dolžnost, da svoje učence izobražujemo o podnebnih spremembah, da spodbudimo njihovo domišljijo, talente in energijo, da obveščamo našo lokalno in širšo skupnost ter da se pridružimo drugim po vsem svetu z zahtevo po sodelovanju v enem največjih in najnujnejših prehodov v človeški zgodovini.«

Summary

The paper investigates how students in contemporary educational settings perceive and communicate about environmental and climate change, focusing on the development of language competence and environmental awareness. Using the literary text *Madu s prijatelji pomaga rešiti morje/Madu and His Friends Help Save the Sea* (Gračner, 2021) as a didactic tool, the study demonstrates how environmental objectives can be effectively integrated with language learning to promote a holistic pedagogical approach. The research questions and associated findings are as follows:

1) *How can the acquisition of terminology related to environmental issues, starting in preschool and especially in primary school, contribute to the development of language competence and environmental awareness?* We find that understanding nature and sustainable coexistence begins in early childhood, with language playing an important role in naming, describing, and explaining the world around us. The literary text *Madu s prijatelji pomaga rešiti morje* offers a rich foundation for introducing specialized vocabulary. Acquiring this terminology is not only a pedagogical challenge but also a linguistic process that requires attention to the meaning, form, and correctness of technical terms; 2) *What role do Slovene language resources (orthography, dictionaries) play in the effective and linguistically appropriate use of professional terminology for communicating environmental issues?* We emphasize the role of the Slovene language. We highlight professional registers, the availability of general dictionaries with terminological labels, specialized terminological dictionaries, language corpora, and the Glossary of One Hundred Terms; 3) *What role do other online and printed sources play in raising awareness of possible solutions from the individual to the community level, and from local to global?* We show that awareness of the availability of linguistic online resources significantly contributes to the development of language competence and a positive attitude towards the environment, while also promoting the effective and correct use of specialized terminology in communication about environmental issues.

This case study can serve as an example of good practice, as we find that the text can be fully evaluated and confirmed using Stibbe's (2015:17) story types criteria: ideology—positive environmental ideology; selflessness, cooperation, and respect for the natural world are key values; framing—the story uses the framework of children's friendship and play to address a serious issue—environmental disaster (sea pollution); metaphor—the sea is portrayed almost as a “living person” in need of help, evoking empathy and ethical responsibility; evaluation—the story positively portrays cooperation, care for nature, cleanup actions, and solidarity, while negatively portraying pollution and indifference; identity—the children, especially Madu, are depicted as environmental guardians, shaping the identity of an active, compassionate citizen who thinks globally and acts locally; conviction—the story does not question the existence of environmental problems — the polluted sea is presented as a reality; omission—nature is central; the omission is seen in the lack of emphasis on systemic responsibility (e.g., industry, politics); salience—the story clearly highlights the importance of protecting nature, community, and active citizenship.

The analysis shows that the text *Madu s prijatelji pomaga rešiti morje* consistently expresses environmental responsibility, ethical sensitivity, and a positive relationship with nature, confirming its didactic and ecolinguistic value—all in support of a positive ecolinguistic narrative. These qualities of the text facilitate the acquisition of language knowledge and the ability to communicate climate and environmental topics.

Prispevek je nastal v okviru pilotnega projekta na Filozofski fakulteti Univerze v Mariboru (NRP 3330-22-3514) Komuniciranje podnebne krize za uspešen prehod v zeleno družbo – ZELEN.KOM (2022–2025), ki ga financira Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in inovacije R Slovenije; vodi red. prof. dr. Alja Lipavc Oštir, izr. prof. dr. Danijel Ivajnšič, koordinatorica red. prof. dr. Irena Stramljič Breznik.

Zahvali

Avtorici dr. Maji Gračner in direktorici Založbe Obzorja (Maribor) gospe Nevenki Richter Peče se zahvaljujeva za soglasje za uporabo gradiva za potrebe projekta in prispevka.

Avtorju skladbe, aranžmaja in avdio produkcije skladbe Vile Eksene z naslovom *Naš planet*, SoulGreg Artistu, ter avtorjema besedila, SoulGreg Artistu in Ajdi Bezenšek Špetič, se zahvaljujeva za soglasje za javno predvajanje v izobraževalne namene in za uporabo delov besedila za potrebe projekta.

Izjava o dostopnosti raziskovalnih podatkov

Članek temelji na podatkih, ki so v celoti predstavljeni in obravnavani v besedilu prispevka, zato njihovo dodatno arhiviranje ni potrebno.

Temeljni vir

Gračner, M. (2021). *Madu s prijatelji pomaga rešiti morje*. Maribor: Založba Obzorja Maribor, d. d.

Drugi viri

Osredkar, G., Lavrenčič, M. (2019). *12 korakov za okolje za velike spremembe z malimi dejanji*. Ljubljana: Založba Vida.

VILA Eksena: Naš planet. Avtor skladbe, aranžmaja in avdio produkcija: SoulGreg Artist Avtor besedila: SoulGreg Artist in Ajda Bezenšek Špetič Video produkcija: MediaVibre. Snemanje: Tomi Šenveter Editiranje: SoulGreg Artist in Tomi Šenveter Drone posnetki Slovenije: Boris Branovič. <https://vila-eksena.si/>; <https://www.youtube.com/watch?v=7b5CmmfdWJs>

MIKROPLASTIKA (TV Koper, 5. 5. 201): video prispevek. <https://www.facebook.com/tvkoper-/videos/mikroplastika/101555260974500/>

SNAGA, d. o. o. <https://www.snaga-mb.si/objava/370>

JADRANSKO morje ni tako čisto, kot mislimo: eno najbolj onesnaženih s plastiko. <https://www.cas-zazemljo.si/podnebnne-spremembe/nase-morje-ni-tako-cisto-kot-mislimo-jadransko-morje-med-najbolj-onesnazenimi-morji.html>

PLASTIKA v oceanih: dejstva, posledice in novi predpisi EU. <https://www.europarl.europa.eu/news/sl/headlines/society/2011005STO15110/plastika-v-oceanih-dejstva-posledice-in-novi-predpisi-eu>

REZULTATI vsebnosti mikroplastike v ribah porečja Mure vse popolnoma osupnili. Največ delcev so vsebovale ribe iz Krapja. <https://www.prlekija-on.net/lokalno/2573/rezultati-vsebnosti-mikroplastike-v-ribah-porecja-mure-vse-popolnoma-osupnili-najvec-delcev-so-vsebovale-ribe-iz-krapja.html>

Literatura

Beach, R., Share, J. in Webb, A. (2017). *Teaching Climate Change to Adolescents Reading, Writing, and Making a Difference*. Routledge. 1st Edition. <https://www.book2look.com/embed/971351995955>

Bešter Turk, M. (2011). Sporazumevalna zmožnost – eden izmed temeljnih ciljev pouka slovenščine. *Jezik in slovnost*. 56(3–4). 111–130.

Evropska komisija, Skupno raziskovalno središče (2022). *GreenComp, Evropski okvir kompetenc za trajnostnost*. Urad za publikacije Evropske unije. <https://data.europa.eu/doi/10.2760/883>

Cencič, M. in Horvat, B. (2021). Prehod iz vrtca v šolo na primeru izvedbe vzgojno-izobraževalnih dejavnosti zunaj prostora ustanove. *Revija za elementarno izobraževanje/Journal of Elementary Education*. 14(1). 47–72.

CLIMATE change: key terms in 23 languages (2011). Luxembourg: General Secretariat of the Council Publications Office of the European Union. https://www.consilium.europa.eu/media/31085/climatechange_key-terms_bookmarks.pdf

Čeh Steger, J. (2015). *Ekokritika in literarne upodobitve narave*. Maribor: Litera.

Damico, J. S., Baidon, M. in Panos, A. (2020). Climate Justice Literacy: Stories-We-Live-By, Ecological Linguistics, and Classroom Practice. *Journal of Adolescent and Adult Literacy*, 63(6), 63–691. <https://doi.org/10.1002/jaal.1051>

Ekasivi, A. N. in Bram, B. (2023). Ecological Topics in Indonesian English Textbooks. *Interference: Journal of Language, Literature, and Linguistics*, 4(1). 20–29. <https://doi.org/10.265/interference.v4i1.42935>

Fran, slovarji Inštituta za slovenski jezik Frana Ramovša ZRC SAZU, 2014–, različica 12.2. www.fran.si Frančček. https://www.xn--franek-l2a.si/grade_selection?target=%2F

GLOSAR projekta ZELN.KOM. <https://zelen.kom.ff.um.si/glosar/>

Haramija, D. (ur.) (2020). *Gradniki bralne pismenosti: Teoretična izhodišča*. Univerzitetna založba Univerze v Mariboru. <https://press.um.si/index.php/ump/catalog/book/515>

Luardini, M. in Sujiyanti, E. (2018). Introducing ecolinguistics in EFL classroom [sic]. V Khresna Bayu Sangka, S. E. idr. (ur.), *International Conference on Teacher Training and Education 201 (ICTTE 201)* (375–32). Atlantis Press. <https://doi.org/10.2991/ictte-18.2018.70>

Marentič Požarnik, B., Milešić, V., Plut, D., Šorgo, A., Pavšer, N. in Pukl, V. (2004). *Učni načrt za izbirni predmet Okoljska vzgoja: program osnovnošolskega izobraževanja*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport, Zavod RS za šolstvo.

https://www.gov.si/assets/ministrstva/MIZS/Dokumenti/Osnovna-sola/Ucni-nacrti/izbirni/1-letni/Okoljska_vzgoja_izbirni.pdf

NACIONALNA strategija za razvoj bralne pismenosti za obdobje 2019–2030 (2019). https://www.gov.si/assets/ministrstva/MVI/Dokumenti/Razvoj-solstva/Novice/Nacionalna_strategija_pismenost_2019_30.doc

Neves, S., Almeida, A. in Gonçalves, C. (2020). Ecology through literature for children: a study with pupils in the primary school. V *ICERI2020 Proceedings, 13th Annual International Conference of*

- Education, Research and Innovation Online Conference. 9–10 November, 2020.* 1512–1520. <https://doi.org/10.21125/iceri.2020.0387>
- Pečjak, S., Bucik, N., Peštaj, M., Podlessek, A. in Pirc, T. (2010). Bralna pismenost ob koncu osnovne šole – ali fantje berejo drugače kot dekleta?. *Sodobna pedagogika*, 61 = 127(1). 86–102.
- Priporočilo* Sveta z dne 22. maja 2018 o ključnih kompetencah za vseživljenjsko učenje (Besedilo velja za EGP) (2018/C 189/01). [https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604\(01\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018H0604(01))
- Roe, J., Zhu, C., Chau, M. H., Guo, Q. in Jacobs, G. M. (2023): Ecolinguistics and the education of young people. *LLT Journal: A Journal on Language and Language Teaching* 26(2). 454–46. <https://doi.org/10.24071/llt.v26i2.6800>
- SLOVAR* slovenskega knjižnega jezika. Druga, dopolnjena in deloma prenovljena izdaja. www.fran.si
- SLOVENSKI* pravopis. <https://fran.si>
- Stibbe, A. (2015): *Ecolinguistics: Language, Ecology and the Stories We Live By*. New York: Routledge.
- Stramljč Breznik I. in Plemenitaš K. (2023). Zeleno, ki te ljubim, zeleno. *Slavia Centralis*, 16(2), 132–141. <https://doi.org/10.1690/scn.16.2.132-141.2023>
- Svobodová, S. (2023): Environmental Literacy of ISCED 2 Pupils in Poland. *Revija za elementarno izobraževanje / Journal of elementary education*. 16(1), 59–77.
- Šorgo, A., Marentič - Požarnik, B., Plut, D., Krnel, D., Vovk, M. in Pavšer, N. (2002). *Okoljska vzgoja: učbenik za izbirni predmet v 7., . in 9. razredu devetletne osnovne šole: učbenik za okoljsko vzgojo kot medpredmetno področje v osnovni šoli*. Maribor: Obzorja.
- Vidovič Muha, A. (2000). *Slovensko leksikalno pomenoslovje*. Ljubljana: Znanstvena založba Filozofske fakultete Univerze v Ljubljani.
- Valh Lopert, A. in Zemljak Jontes, M. (2025): Jezikovni priročniki kot pomoč pri uspešni zeleni komunikaciji (ob primeru čebelarke terminologije). V M. L. Fabčič, D. Ivajnsič, A. Lipavc Oštir (ur.), *Komuniciranje okoljske krize* (401–446). Maribor: Univerza v Mariboru, Univerzitetna založba. <https://doi.org/10.18690/um.ff.6.2025.13>
- Založba* Obzorja Maribor. <https://www.zalozba-obzorja.si/artikel/madu-s-prijatelji-pomaga-resiti-morje-e-knjiga-771>
- ZELEN.KOM – Komuniciranje podnebne krize za uspešen prehod v zeleno družbo*. <https://zelen.kom.ff.um.si/>

Avtorici:

Dr. Melita Zemljak Jontes

Izredna profesorica, Filozofska fakulteta Univerze v Mariboru, Koroška cesta 160, 2000 Maribor, Slovenija, e-pošta: melita.zemljak@um.si
Associate Professor, University of Maribor, Faculty of Arts, Koroška cesta 160, 2000 Maribor, Slovenia, e-mail: melita.zemljak@um.si

Dr. Alenka Valh Lopert

Izredna profesorica, Filozofska fakulteta Univerze v Mariboru, Koroška cesta 160, 2000 Maribor, Slovenija, e-pošta: alenka.valh@um.si
Associate Professor, University of Maribor, Faculty of Arts, Koroška cesta 160, 2000 Maribor, Slovenia, e-mail: alenka.valh@um.si